

Binnen de vaste commissie voor Financiën hebben enkele fracties de behoefte om over de brief van de minister van Financiën d.d. 17 mei 2013 t.g.v. een kabinetsreactie op het groenboek «Lange termijn financiering van de Europese economie» (Kamerstuk 22 112, nr. 1617), enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De voorzitter van de commissie,
Van Nieuwenhuizen-Wijbenga

De griffier van de commissie,
Berck

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsreactie ten aanzien van het groenboek «Lange termijn financiering van de Europese economie». Deze leden hebben hierbij de volgende vragen en opmerkingen.

Samenvatting van het groenboek Lange termijn financiering

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Europese Commissie wil kijken in hoeverre het prudentiële kader voor banken (CRD) optimaal is gekalibreerd voor het verschaffen van lange termijn financiering, hetzelfde geldt voor de pensioenfondsen (IORP) en verzekeraars (Solvency I en II). Kan de minister schetsen welke lacunes het kabinet ziet in het prudentiële kader voor banken, pensioenfondsen en verzekeraars wat betreft het verschaffen van lange termijn financiering en zouden deze punten nog kunnen worden meegenomen in de onderhandelingen die momenteel nog gaande zijn over de verschillende richtlijnen?

De leden van de VVD-fractie zijn verheugd te lezen dat de financieringsbehoefte van het midden- en kleinbedrijf (MKB) de bijzondere aandacht heeft van de Commissie. Het MKB heeft een belangrijke rol bij de groei van de economie, terwijl juist deze bedrijven moeilijk aan lange termijn financiering kunnen komen. De Commissie doet daarom verschillende voorstellen voor het verbeteren van de financieringsmogelijkheden voor het MKB waaronder het vergroten van het aanbod van durfkapitaal. De leden van de VVD-fractie vragen zich af hoe de Europese Commissie dit gaat stimuleren en of de minister hier ook een rol voor zichzelf weggelegd ziet op nationaal vlak?

Kabinetsreactie op hoofdlijnen

De VVD-fractie kan zich op hoofdlijnen vinden in de reactie van het kabinet op het groenboek. De leden van de VVD-fractie zijn bezorgd over het tempo waarin maatregelen kunnen worden genomen in Europa. Zodra de economie gaat aantrekken, kunnen er knelpunten in de kredietverlening ontstaan. Voor de VVD-fractie is het dan ook van belang dat wet- en regelgeving snel kan worden aangepast of gewijzigd indien daar noodzaak of aanleiding toe is en dat hiermee niet nog eens jaren wordt gewacht. Kan de minister aangeven wat het tijdpad is van de Europese Commissie voor het daadwerkelijk nemen van maatregelen? Kan de minister daar in de reactie van Nederland nog eens aandacht voor vragen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie sluiten zich aan bij het standpunt van het kabinet dat het nodig is om een uitgebreidere en meer gedetailleerde analyse van de financierings- en investeringsbehoefte van de Europese economie uit te voeren. Het kabinet vindt het belangrijk dat de problematiek rondom lange termijn financiering, waaronder de vraag beter in kaart wordt gebracht. De leden van de VVD-fractie delen de opvatting van het kabinet. Deze leden constateren dat de Europese Commissie wel in staat is geweest om voorstellen te formuleren voor het verbeteren van het aanbod van lange termijn financiering terwijl de analyse van de Europese Commissie niet toereikend is. Kan de minister toelichten op basis van welke bevindingen de Commissie tot deze voorstellen is gekomen? De leden van de VVD-fractie willen in dit kader ook nog opmerken dat zij in het AO Kredietmarkt aan de minister gevraagd hebben om met een analyse te komen van de financierings- en investeringsbehoefte van de

Nederlandse economie, en met name ook hoe de behoefte ingevuld kan worden. De kapitaalmarkt voor Nederland ziet er anders uit, onder meer door de «funding gap». Hoe kunnen deze aspecten in een dergelijke analyse op Europees niveau goed meegenomen en gewogen worden?

De leden van de VVD-fractie zijn evenals het kabinet van mening dat op basis van een gedetailleerde analyse potentiële oplossingen voor het financieringsprobleem kunnen worden onderzocht. Het kabinet bepleit daarbij dat de maatregelen zich vooral moeten richten op het wegnemen van mogelijke hindernissen voor de beschikbaarheid en efficiënte allocatie van lange termijn financiering dan het creëren van nieuwe instituties. Kan de minister toelichten welke mogelijke belemmeringen er zijn en hoe deze het beste weggenomen kunnen worden?

De leden van de fractie van de VVD zijn mordicus tegen het voorstel van de Commissie om de mogelijkheden van door EU gegarandeerde spaarrekeningen te onderzoeken. Er kleven grote nadelen aan dergelijke spaarregelingen. Vanwege hun aantrekkelijke voorwaarden kunnen door de overheid of EU gegarandeerde besparingen wegtrekken van commerciële deposito's. Het verschaffen van een gegarandeerd rendement op de spaarrekeningen vormt een risico voor de begroting van de overheden. Bovendien leidt de introductie van deze spaarrekeningen tot nieuwe governancevraagstukken. De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat dit voorstel zou leiden tot een grote afhankelijkheid van de overheid terwijl de stappen die we nu zetten zowel nationaal als internationaal er juist toe moeten leiden dat de verwevenheid met de overheid minder groot wordt. Welke acties moet de minister nemen om dit voorstel van tafel te krijgen? De leden van de VVD-fractie zijn eveneens geen voorstander van oplossingen die bestaan uit gezamenlijk uitgeven van schuld, het delen van de opbrengsten daarvan, of het delen van de kosten schuldaflossing door lidstaten. De leden van de fractie van de VVD vinden dat dit soort oplossingen door lidstaten zelf opgepakt dient te worden.

Antwoorden van Nederland op de vragen uit het groenboek

De leden van de VVD-fractie lezen dat het kabinet de Commissie ook aanbeveelt om, naast de in het groenboek besproken maatregelen, de beschikbaarheid van lange termijn financiering te stimuleren door te zorgen dat Europa een aantrekkelijke bestemming blijft voor buitenlands kapitaal. Deze leden hebben twijfels of dit lukt aangezien de komende jaren nog heel veel regelgeving komt uit de koker van Brussel op het gebied van financiële markten. Deelt de minister deze opvatting? Zo ja, welke acties zou de Europese Commissie moeten nemen om er voor te zorgen dat Europa aantrekkelijk blijft voor buitenlands kapitaal?

De leden van de VVD-fractie lezen dat hoewel de financiering in de toekomst in toenemende mate uit alternatieve financieringsbronnen zal kunnen komen, het kabinet verwacht dat banken ook in de nabije toekomst een belangrijke rol van lange termijn financiering zullen blijven. Initiatieven die de efficiëntie van banken in het beschikbaar stellen van lange termijn financiering kunnen verbeteren, zoals het versterken van de securitisatiemarkt, blijven daarom van belang. Kan de minister aangeven welke initiatieven nog meer zouden kunnen helpen?

Het kabinet ziet ook exportverzekeringen (EKV's) als middel om de beschikbaarheid van lange termijn financiering te stimuleren. Welke rol ziet de minister hier voor de Europese Unie weggelegd?

De leden van de VVD-fractie lezen dat het kabinet wederom haar zorg uitspreekt over de voorgenomen herziening van IORP-richtlijn. Kan de minister toelichten over welke eisen in de IORP-richtlijn het kabinet zich het meeste zorgen maakt? Het kabinet is van mening dat een inventarisatie van eventuele onbedoelde belemmeringen op nationaal niveau zal moeten (blijven) plaatsvinden. Kan de minister aangeven welke belemmeringen er momenteel zijn op nationaal niveau en of deze op korte termijn weggelaten kunnen worden? De leden van de VVD-fractie willen nogmaals opmerken dat zij pensioenen een zaak van de lidstaten zelf vinden.

Het kabinet is voorstander van een onderzoek naar mogelijkheden om kapitaalmarkten beter in te zetten ter verschaffing van lange termijn financiering, maar is terughoudend met het op dit moment maken van nieuwe generieke wet- en regelgeving. Recentelijk is veel nieuwe wet- en regelgeving voor de kapitaalmarkten geïmplementeerd: de «Regulation on European Venture Capital Funds», «European Social Entrepreneurship Funds» en de Alternative Investment Fund Managers Directive» (AIFMD) verminderen de verschillen in regels binnen de Unie, wat het ophalen van kapitaal in andere lidstaten vergemakkelijkt. Kan de minister nader duiden hoe deze nieuwe wet- en regelgeving bijdraagt aan het ophalen van kapitaal in andere lidstaten naar Nederland?

De Europese Commissie doet verschillende voorstellen om de beschikbaarheid en het gebruik van lange termijn financiering te stimuleren via belastingwetgeving. De leden van de VVD-fractie lezen dat het kabinet er echter de voorkeur aan geeft om het verlenen van belastingvoordelen in een bredere context te beschouwen. In zowel de EU als de OESO wordt momenteel gesproken over de gelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen. Kan de minister nader toelichten welke mogelijkheden het kabinet ziet om de discussie over lange termijn financiering mee te nemen in de bredere discussies? De leden van de VVD-fractie willen nogmaals benadrukken dat zij vinden dat belastingheffing een nationale aangelegenheid is.

De huidige methodes voor verslaggeving van bedrijven concentreren zich op financiële indicatoren. De Commissie werkt momenteel aan de ontwikkeling van robuuster niet-financieel rapportagekader. Kan de minister aangeven welke gevolgen dit heeft voor de regeldruk en administratieve lasten?

De leden van de VVD-fractie lezen dat het Europese prudentiële kader voor banken (de CRD richtlijn) een obstakel vormt voor het opzetten van kredietunies. Het huidige CRD-raamwerk is namelijk rigide waar het gaat om alternatieve financieringsopties: de eisen van CRD zijn ofwel volledig, ofwel in het geheel niet van toepassing. Het kabinet beveelt aan om in EU verband te bekijken of een uitzondering in de CRD of het opzetten van een apart regime voor alternatieve financieringsvormen wenselijk is. Kan de minister toelichten welk alternatief de voorkeur heeft van het kabinet: uitzondering of een apart regime?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de kabinetsreactie op het Groenboek lange termijn financiering. De financiering van de reële economie is de kernfunctie van de financiële sector vinden deze leden. In een tijd waar balansen moeten worden versterkt is het van belang een lange termijn visie te hebben op de financierbaarheid van bedrijven maar ook publieke investeringen zoals infrastructuur. De leden van de PvdA-fractie delen de kabinetsopvattingen

omtrent de wens voor een uitgebreidere en meer gedetailleerde analyse van de financierings- en financieringsbehoefte door de Europese Commissie en willen het kabinet dan ook vragen naar het waarschijnlijke vervolgtraject op basis van het Groenboek. Deze leden delen voorts de door het kabinet geformuleerde bezwaren op het punt van de door de Europese Unie gegarandeerde spaarrekeningen.

De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat voor een bestendige financiering van de reële economie moet worden gezocht naar een andere type aandeelhouder in de financiële sector. Deze leden willen dan ook informeren naar de mogelijkheden die het kabinet ziet om langdurig aandeelhouderschap te stimuleren? Welke juridische mogelijkheden bestaan er om een differentiatie te maken in type aandeelhouders? Voorts willen deze leden vragen hoe het kabinet denkt dat institutionele beleggers met veelal een lange termijnperspectief makkelijker kunnen instappen in de financiering van projecten met een langere looptijd? Welke hindernissen ervaren deze institutionele beleggers nu veelal en hoe kunnen deze worden weggenomen? In het Groenboek van de Europese Commissie missen de leden van de PvdA-fractie hoe een verbeterde concurrentie op de Europese interne markt kan leiden tot het vinden van nieuwe investeringskansen en initiatieven. Hoe ziet het kabinet dit punt ook in het licht van de gang naar de Europese bankenunie?

Tot slot willen de leden van de PvdA-fractie informeren naar de rol van de Europese Investeringsbank (EIB) in de financiering van de Europese economie. Deze leden willen informeren in hoeverre het mandaat of het risicobeleid van de EIB het toelaat financieringsprojecten te initiëren waar nog geen plan ligt. Deze leden begrijpen dat de EIB nu veelal in de afrondende fase van een project wordt betrokken waardoor de toegevoegde waarde aan marktfinanciering relatief beperkt is? Hoe ziet het kabinet de rol van de EIB ook in het licht van de mogelijke ondersteuning voor het MKB vanuit het EIF?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De Europese Commissie neemt een tekort waar aan lange termijn financiering. De Europese Commissie grijpt dit probleem nu aan om op Europees niveau van alles te willen regelen. Zelfs een onderzoek naar European project bonds en EU gegarandeerde spaarrekeningen behoren tot de mogelijkheden. Dit groenboek kan leiden tot nieuwe voorstellen en (belasting)wetgeving uit Brussel, iets waar de leden van de fractie van de PVV geen behoefte aan hebben. Het kan dus zelfs leiden tot nog meer garanties en hogere risico's voor de belastingbetaler.

Het is de leden van de PVV-fractie ook niet duidelijk waarom dit probleem op Europees niveau dient te worden aangepakt. Hoe kijkt het kabinet hiertegen aan? Hoe zit het met de subsidiariteit en proportionaliteit? Volgens de leden van de fractie van de PVV is het aan de lidstaten zelf om dit probleem aan te pakken.

De Europese Commissie dient zich hier verre van te houden.

Nog meer Europese regelgeving en garanties verbloemen de nationale verschillen en beperken de inventiviteit van lidstaten, hetgeen concurrentie op lagere financieringskosten doet verminderen.

De leden van de fractie van de PVV vragen het kabinet aan te geven welke maatregelen op nationaal niveau (kunnen) worden ondernomen om het probleem van lange termijn financiering tegen te gaan?

Naast dat de leden van de fractie van de PVV een tegenstander zijn van dit groenboek verzetten deze leden zich ook tegen de inzet van het kabinet op «een uitgebreidere en gedetailleerdere analyse van de financierings- en

investeringsbehoefte van de Europese economie». Hier hebben deze leden geen behoefte aan. Alles is erop gebaseerd dat Nederland mag opdraaien voor problemen in andere lidstaten.

Overigens lijkt ook het kabinet zelf de beperkingen van een dergelijke analyse in te zien. Het kabinet vraagt immers om in deze analyse «rekening te houden met regionale verschillen binnen de EU», deze verschillen kunnen ertoe leiden «dat generieke maatregelen niet in elke lidstaat even effectief zijn.» Deze regionale verschillen zijn misschien nog wel het beste argument om dit niet op Europees niveau te moeten regelen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsreactie op het groenboek «lange termijnfinanciering van de Europese Economie». Deze leden hebben naar aanleiding daarvan enkele vragen.

De leden van de SP-fractie lezen dat volgens het kabinet de afnemende vraag vanwege de crisis ook de reden kan zijn dat er minder wordt geïnvesteerd. Het kabinet dringt dan ook aan op meer onderzoek. De Europese Commissie stelt daarentegen in het groenboek dat «Zowel spaarders als investeerders ervaren momenteel als gevolg van de zwakke macro-economische situatie en vooruitzichten een hoge mate van onzekerheid, risicoaversie en gebrek aan vertrouwen. Dit kan blijvende effecten hebben, meer permanente belemmeringen voor het aanbod van lange termijn financiering creëren en ook de vraag beïnvloeden»(pag.4). Deze leden zijn benieuwd of het kabinet denkt dat hier sprake is van een tijdelijk crisisverschijnsel of een blijvend probleem. En kan het kabinet dit onderbouwen?

Het groenboek geeft vooral cijfers voor de Europese Unie als geheel, constateren de leden van de SP-fractie. Kan het kabinet aangeven in hoeverre er voor Nederland sprake is van een probleem? Zo ja, welke van de gesuggereerde maatregelen zouden voor Nederland een oplossing kunnen bieden?

De leden van de SP-fractie lezen dat de Commissie «het van belang vindt om te kijken wat de gecombineerde effecten» van recente maatregelen zijn «op het aanbod van lange termijn financiering.» Is het kabinet bekend of er onderzoek zal worden gedaan en hoe dat onderzoek zich verhoudt tot de evaluatie van CRD IV en beslissing in 2016 om bepaalde eisen in te laten gaan?

Moet er volgens het kabinet eerst duidelijkheid komen over de mate waarin de teruglopende vraag verantwoordelijk is voor de terugloop van investeringen, voordat maatregelen worden overwogen die het aanbod van kapitaal vergroten, vragen deze leden.

De leden van de SP-fractie vragen of het kabinet van mening is dat de maatregelen die ter overweging worden gegeven ook nut hebben indien de kredietverlening door banken niet in het geding is. Kunnen sommige maatregelen het niet zelfs lastiger maken voor banken om via de uitgifte van aandelen hun kapitaalpositie te versterken en daarmee hun leencapaciteit te vergroten?

De leden van de SP-fractie vragen aan welke specifieke maatregelen het kabinet denkt als het gaat om het vergroten van de aantrekkelijkheid van de EU voor buitenlandse investeringen. Ook stelt het kabinet dat mogelijke maatregelen niet moeten leiden tot barrières voor Europese

investeerdere om buiten de EU te investeren. Deze leden zouden graag vernemen welke maatregelen volgens het kabinet daartoe kunnen leiden.

De leden van de SP-fractie lezen dat het kabinet het risicogewicht voor bedrijfsobligaties en investeringen in Solvency II relatief hoog vindt. Het stelt daarom voor deze aan te passen. Kan het kabinet dit nader onderbouwen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsreactie. Zij hebben hierover enkele vragen.

Kabinetsreactie op hoofdlijnen

De leden van de D66-fractie constateren dat het kabinet graag een uitgebreidere en meer gedetailleerde analyse van de financierings- en investeringsbehoefte van de Europese economie wil. Gaat het kabinet de Europese Commissie vragen deze analyse uit te voeren? De leden van de D66-fractie vragen voorts of de daling van de vraag naar het oordeel van het kabinet het gevolg is van een lagere investerings- en financieringsbehoefte, of het gevolg van een kleinere slagingskans van kredietaanvragen door de aangescherpte eisen en het beperktere aanbod van banken.

De leden van de D66-fractie vragen het kabinet nader te onderbouwen waarom nieuwe instituties zullen leiden tot een verstoring van het functioneren van traditionele bronnen.

De leden van de D66-fractie vragen het kabinet welke voordelen financiering door middel van securitisaties biedt boven financiering door middel van gedekte obligaties. Deze leden constateren tevens dat DNB de toename van gedekte obligaties in de bancaire sector als een risico ziet. Wat is het oordeel van het kabinet over de toename van het gebruik van gedekte obligaties? Gaat het kabinet maatregelen nemen om het gebruik van gedekte obligaties te verminderen?

De leden van de D66-fractie vinden het positief dat het kabinet een uitzondering voor alternatieve financieringsinstrumenten zoals krediet-unies in het CRD-raamwerk wil steunen. Welke acties gaat het kabinet ondernemen om zo'n uitzondering tot stand te brengen?

Antwoorden van Nederland op de vragen uit het groenboek

De leden van de D66-fractie vragen welke maatregelen het kabinet wil nemen tot versterking van de securitisatiemarkt.

De leden van de D66-fractie vragen het kabinet concreet aan te geven welke punten tot verbetering het ziet in het concept-Solvency-II-regime en welke actie het kabinet wil ondernemen om deze punten te verbeteren.

De leden van de D66-fractie vragen het kabinet om de Kamer te informeren over de stand van zaken in de discussie in de OESO en de EU over de gelijke behandeling van vreemd en eigen vermogen. Wat is in deze discussie het standpunt van het kabinet? Deelt het kabinet de mening van de leden van de D66-fractie dat vennootschapsbelasting zo moet worden geheven dat de relatieve positie van het eigen vermogen ten opzichte van vreemd vermogen versterkt wordt?

De leden van de D66-fractie constateren dat bedrijven, met name het MKB, grotendeels afhankelijk zijn van bancaire financiering. Uit de Rapportage kredietverlening van de Nederlandsche Bank blijkt dat banken sinds 2006 hun voorwaarden voor kredietverlening aan het MKB alleen maar hebben aangescherpt en dat het MKB in Nederland meer problemen ondervindt met het verkrijgen van krediet dan gemiddeld in de Eurozone. Wat gaat het kabinet doen, om de toegang tot financiering voor MKB-bedrijven te vergemakkelijken? Is het kabinet van mening dat in de toekomst het MKB minder afhankelijk zou moeten zijn van bancaire financiering? Zo ja, welke andere manieren van financiering wil het kabinet stimuleren?